

mig meget Mindre at betyde, end hvad den sagkyndige Kommission, der var nedsat for at undersøge dette Spørgsmaal, udtalte. Der var nedsat en saadan Kommission i 1855, og det var Frugten af dens Arbejder, der blev Rigsraadet forelagt; det findes i Rigsraadstidenden for 1858. Svis altsaa de Sagkyndige dengang i denne Betænkning havde lovet Noget, som ikke var holdt, har man Ret til nu at nære Tvivl; men naar de tværtimod have forudfagt, at Alt vilde komme, som det kom, er Sagen en anden. Jeg skal med den høitærede Formands Tilladelse tillade mig at oplæse et Par enkelte Steder af Motiverne til det dengang forelagte Lovforslag, som nærmere oplyser dette. Det findes Pag. 951. Taler er om Dannevirkestillingen, og det hedder da: „Den defensiva Stilling, som saaledes ved Kunstens Hjælp allerede i Fredstid skulde forberedes, vilde imidlertid desuagtet ikke tillade Forsvar til det Yderste mod en hvilken som helst Overmagt. Der til vedbliver Stillingen at være for udstrakt i Forhold til Befolkningens Størrelse. Desuden maa man under Frontforsvaret bestandig have for Øie, at et fuldstændigt Nederlag let vilde kunne have Armeens totale Oprivning under den videre Retraite tilfølgende og saaledes umuliggjøre et fortsat kraftigt Forsvar. Der vil derfor ligeoverfor en betydelig Overmagt kunne indtræde Tilfælde, da Klogtaten byder Armeen at opgive Dannevirkestillingens videre Forsvar, men forinden kan den ventes at have gjort god Tjeneste.“ Jeg skal tillade mig at tilføje, at her er der Tale om, hvorledes man havde tænkt sig Dannevirkestillingen anvendt, hvis Angrebet kom om Sommeren, og jeg bortsiger aldeles fra det andet Spørgsmaal, som dog turde have nogen Betydning, nemlig at Kommissionen forlangte 4 Mill. Rdl. til Dannevirkestillingen, men at der kun blev bevilget 500,000 Rdl. Dernæst kommer Kommissionen ind paa Spørgsmaalet om, hvilken Betydning Dannevirkestillingen vilde have om Vinteren, og den siger da Side 963 — jeg skal ogsaa oplæse det med den ærede Formands Tilladelse — Følgende: „Dersom en Fjende ved Vinterens Begyndelse rykker over Monarkiets Sydgrænse, vil vor Armeé have i Hovedtrækkene at følge den samme Operationsplan til Halsøens Forsvar som under et Angreb om Sommeren; men da Eider- og Dannevirkestillingen, ligesom ogsaa det befæstede Alsnit ved Eliens Munding, i væsentlig Grad have deres Styrke ved Fjorde, Vandløb og Oversømmelser, saa vilde de tabe denne, naar Vinteren bliver saa streng, at Vandene fryse til, hvilket dog først sent vil ske med Skernsørdelfjord og Eideren Best for Rendsborg og derfor sidst vil berøve Eiderstillingen dens Verd. Efter Opgivelsen af Stillingerne i det sydlige Slesvig vil Armeen hovedsagelig være henvisst til Flankeforsvaret.“ Heraf fremgaar det jo klart, at Kom-

missionen var fuldt vidende om, hvorledes Forholdene kunde stille sig under en Vinter, og naar de Herrer se tilbage til, hvorledes Vinteren kom netop i 1864, nemlig som en ualmindelig streng Vinter, hvor Oversømmelser og Vandløb frøs til Is, der var saa fast, at man kunde kjøre med Kanoner over Trenen, saa vilde de forstaa, at det Tilfælde, som de Sagkyndige havde forudset kunde indtræffe og tvinge til Opgivelse af Dannevirkestillingen, var indtraadt. Naar man derfor fra, hvad der dengang skete, vil hente Argumenter imod de Sagkyndige, saa frugter dette ikke Noget, thi her have de Sagkyndige talt rigtig og i rette Tid, og det er ikke deres Skyld, at man fra anden Side pustebe Dannevirkestillingen op til en Betydning, som den aldrig burde have og aldrig kunde have. — Naar det ærede Medlem talte om, at jeg havde været naiv nok til at udtale, at Pengene kom det ikke an paa, dem fik man sagtens, saa har jeg end ikke tilnærmelsesvis sagt noget Saadant, men derimod noget ganske Andet. Jeg har sagt, at naar man først blev enig om Foranstaltningerne, saa vilde man lettere blive enig om Midlerne dertil og deres Tilveiebringelse. Jeg anser det nemlig for at være mest vanskeligt at blive enig om, hvorledes man skal befæste Landet. Der tror jeg, at den første Vanskelighed ligger, og hvis den ærede sidste Taler havde fiddet i Rigsdagen, dengang den drøftede disse Spørgsmaal, saa vilde han have set, at det var langt mere vanskeligt at komme til Forstaelse om, hvad der skulde gøres, end om, hvorledes man skulde faae Pengene dertil.

Tung: Det forundrede mig høilig at høre, at det ærede Medlem, som nu fatte sig, og som forlangte Ordet for en kort Bemærkning, begyndte med at sige, at jeg i min Omtale af de Sagkyndige havde nedsat disse. Jeg vil spørge de andre Herrer, som ere tilstede her: Nedsatte jeg de Sagkyndige? Nei, derom var der slet ingen Tale. Jeg sagde kun, at der var andre Sagkyndige i Befæstningsspørgsmaalet end de Militære. Jeg sagde, at der desuden var de historiske Sagkyndige, der se paa Tidens Regn, og de finansielle Sagkyndige. Jeg nedsatte Ingen, og derfor undrede det mig at høre denne Bemærkning af det ærede Medlem, thi jeg vil ikke gjerne tro, at det ærede Medlem fremsatte denne Udtalelse, for personlig at kunne hugge ind paa mig, og jeg kan heller ikke antage, at det ærede Medlem ikke har kunnet opfatte, hvad jeg sagde, thi det var jo tydeligt nok. — Da jeg kun har forlangt Ordet for en kort Bemærkning, tror jeg ikke, at jeg har Tilladelse til at oplæse Noget, thi ellers vilde jeg gjerne læse videre med det ærede Medlem. (Inger søe: Vær saa god, der er Tidenden.) Det ærede Medlem siger var saa god, og opfordrer mig derved til at læse videre, men den høitærede Formand har kun givet mig Ordet for en kort